MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA

Seduta tat-2 ta' Gunju, 2005

Citazzjoni Numru. 779/1993/1

Joseph Pitre'

vs

Anthony Muscat

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ppresentata mill-attur fl-10 ta' Gunju, 1993, li in forza taghha, wara li ppremetta illi:

Il-konvenut hu debitur tal-attur fis-somma ta' hamest elef mitejn u tlieta u sebghin Liri Maltin, tnax il-centezmu u erba' millezmi (Lm5,273.12c4), bilanc lilu dovut fuq bejgh ta' merkanzija u magna tal-irham lilu supplita u kkonsenjata, u dan skond *Statement of Account* hawn anness u mmarkat Dok. A;

Il-konvenut ghalkemm diversi drabi interpellat biex ihallas dan l-ammont minnu dovut, baqa' inadempjenti;

Talab lill-konvenut jghid ghaliex din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

1. Tikkundannah li jhallas lill-attur is-somma ta' hamest elef, mitejn u tlieta u sebghin Lira Maltin, tnax il-centezmu u erba' millezmi (Lm5,273.12c4) bilanc minnu dovut fuq bejgh ta' merkanzija u magna tal-irham lilu suppliti u kkonsenjati kif fuq premess.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk tal-ittra ufficcjali datata 23 ta' April, 1992, u tal-Mandati kawtelatorji numri 2367/93; 2368/93 u 2369/93, u interessi legali mid-data tal-imsemmija ittra ufficcjali sad-data tal-pagament effettiv, kontra l-konvenut li jibqa' minn issa ingunt ghas-subizzjoni.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut li in forza taghha hu eccepixxa illi:

1. *Kwantu* ghall-magna ta' l-irham indikata mill-attur u supplita lill-eccipjent, l-istess eccipjent ighid illi filwaqt li din il-magna *"second-hand"* giet supplita lilu bil-patt espress li tahdem tajjeb u bl-obbligu *da parti* ta' l-attur li jekk dan ma jirrizultax allura huwa jirrendiha fi stat li tahdem tajjeb, irrizulta fil-fatt li l-magna ma tistax tahdem u minkejja dan, l-attur naqas li jaghmel dak li huwa mehtieg biex effettivament igibha tahdem tajjeb.

2. L-parti l-ohra ta' l-ammont bilancjali pretiz mill-attur mhix dovuta lilu billi, fost ragunijiet ohrajn, huwa qed jippretendi li jithallas il-valur ta' materjal ta' irham li huwa kellu jiehu lura minghand l-eccipjent.

3. B'riserva ta' eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tat-8 ta' Novembru, 1993, li in forza taghha inhatar Dr. Marco Griscti bhala perit legali

sabiex jirrelata fuq il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tas-27 ta' Jannar, 1998, li in forza taghha inhatru bhala periti teknici, s-Sinjuri Paul Gladwish u Paul Cardona biex jassistu lill-perit legali;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tat-28 ta' Settembru, 1999, li in forza tieghu Dr. Nives Grixti giet sostitwita ghal-perit legali Dr. Marco Griscti;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tal-21 ta' Jannar, 2003, li in forza tieghu gie revokat l-inkarigu moghti lill-periti teknici, s-Sinjuri Paul Gladwish u Paul Cardona, u gew sostitwiti bl-AIC Godwin Abela, biex jassisti lill-perit legali;

Rat id-digriet ta' din il-Qorti tal-1 ta' April, 2003, li bis-sahha tieghu gie revokat l-inkarigu tal-perit legali; bl-istess digriet il-Qorti ordnat li l-inkarigu moghti f'din il-kawza jitkompla mill-perit tekniku biss;

Rat l-inkartament u l-verbali tas-seduti mizmuma mill-periti gudizzjarji;

Rat it-traskrizzjonijiet tax-xhieda li xehedu quddiem il-periti gudizzjarji;

Rat ir-rapport ippresentat mill-perit tekniku fil-21 ta' Jannar, 2004, u minnu mahluf fl-udjenza tas-27 ta' Jannar, 2004;

Rat in-nota tal-konvenut tas-6 ta' Frar, 2004, li biha talab il-hatra ta' periti addizzjonali;

Rat li l-konvenut ma baqax jinsisti fuq din it-talba u *kwindi* ghandha titqies li giet rinunzjata;

Rat il-verbal tal-udjenza tat-13 ta' Frar, 2004, fejn gie verbalizat li z-zewg partijiet xtaqu jeskutu lill-perit tekniku, u l-partijiet gew ordnati sabiex jipprezentaw b'nota fir-

registru d-domandi li huma jixtiequ jaghmlu lill-perit tekniku;

Rat id-domandi imressqa mill-partijiet, tal-konvenut bin-nota tat-23 ta' April, 2004, u tal-attur bin-nota tat-18 ta' Mejju, 2004;

Rat ir-risposti li gew ippresentati mill-perit tekniku, dawk *in risposta* ghad-domandi tal-konvenut, fl-10 ta' Mejju, 2004, u dawk in risposta ghad-domandi tal-attur, fil-15 ta' Gunju, 2004;

Rat li dawn ir-risposti gew ikkonfermati mill-perit tekniku fl-udjenza tat-22 ta' Gunju, 2004;

Rat id-digriet moghti minn din il-Qorti fit-22 ta' Gunju, 2004, li in forza tieghu l-process gie rimess lill-perit tekniku sabiex jaccedi fuq il-post u jkejjel l-irham tal-art, u jressaq rapport ulterjuri;

Rat ir-rapport ulterjuri ippresentat mill-perit tekniku fl-14 ta' Ottubru, 2004, u minnu mahluf fl-udjenza tas-7 ta' Dicembru, 2004;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat in-noti tal-osservazzjonijiet tal-partijiet;

Rat li l-kawza giet differita ghal-lum ghas-sentenza;

Ikkunsidrat;

F'din il-kawza, l-attur biegh lill-konvenut magna tal-irham (*grinding and polishing machine)* sekonda *man* u konsenja irham. Dwar il-magna, l-attur gabha minn Sqallija, u meta l-konvenut wasal biex juzha sab li l-*housing* tal-*gearbox* kien maqsum. L-attur, flimkien ma ufficcjali tal-kumpanija esportatrici, marru jezaminaw il-magna u wara li kkonfermaw din il-hsara, l-ufficjali taljani offrew li jekk il-konvenut jaqla' l-parti miksura, huma jiehdu

hsieb li ssir it-tiswija. Peress li l-konvenut ma riedx li jkollu dik il-parti msewwija, hu ma accettax din l-offerta, izda baqa' jzomm ghandu l-magna, ghalkemm qatt ma uzaha. Din il-hsara fuq il-magna giet notata ferm wara l-konsenja, u biss wara li ngarret mill-konvenut mill-Fgura, fejn kien ha konsenja, lejn Hal-Qormi.

Fuq din il-kwistjoni, il-Qorti tirrileva li kif intqal fil-kawza "Attard vs Mifsud", decisa min din il-Qorti fid-9 ta' Lulju, 1991, f'kaz ta' oggett sekonda *man*, ma tezisti ebda garanzija ghal xi difetti li jkunu rizultat ta' *wear and tear* jew li jkunu konsegwenza tal-uzu tal-oggett. Il-Qorti, fl-istess sentenza, sahhet fuq l-obbligu tax-xerrej li jezamina l-kundizzjoni tal-oggett li jixtri, u li jippruvaha biex jara li, fil-mument tal-vendita, l-oggett mixtri kien funzjonabbli. Dan, jirrizulta, l-konvenut m'ghamlux. Ma talabx li l-magna tigi kkommissjonata mill-attur, izda hallieha fil-*garage* tieghu u pprova juzaha biss wara li kien gar il-magna mill-Fgura ghal-Hal-Qormi; kien hemm li sab li l-*housing* tal-*gearbox* kien maqsum. Mhux eskluz li l-hsara setghet grat fil-*handling* tal-magna meta din ingarret ghal-Hal-Qormi.

Aktar minn dan, gie diversi drabi stabbilit mill-qrati taghna li kompratur li jixtri oggett li wara jeskopri li kien bil-hsara jew difettuz, ma jistax, fil-waqt li jibqa' jzomm il-haga, jirrifjuta li jhallas il-prezz meta jigi mitlub jaghmel dan. Kompratur li jinghata konsenja ta' haga mhux tal-kwalita' miftiehma jew bi hsara ghandu diversi rimedji miftuha ghalih, inkluz li jhassar il-bejgh jew jitlob tnaqqis fil-prezz, *pero'*, irid jagixxi biex jirreklama d-drittijiet tieghu, u ma jistax jibqa' jzomm l-oggett u jqajjem il-kwistjoni tal-kwalita' inferjuri jew hsara biss wara li jigi azjonat ghal-hlas.

L-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fil-kawza "Attard vs Direttur tal-Edukazzjoni", decisa fl-4 ta' Novembru, 1992, qalet li kompratur li jibqa' jzomm l-oggett wara li jinduna li l-istess oggett kien bil-hsara, irid xorta wahda jhallas il-prezz kollu ta' dak l-oggett. Dan il-principju gie enuncjat f'diversi kawzi ohra, fosthom "Borg vs Xuereb", decisa mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-25 ta' Jannar, 1989, u "Schembri vs Abela", decisa minn din il-

Qorti fis-27 ta' Lulju, 2000. L-Onorabbli Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fil-kawza "Micallef vs Sullivan", osservat li jekk ix-xerrej izomm l-oggett avolja ma jkunx tal-kwalita' pattwita, u jecepixxi l-kwistjoni biss meta jigi mitlub il-hlas, huwa jitlef kull dritt li seta' kellu. L-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "Busietta vs Borg Cardona", decisa fis-6 ta' Ottubru, 2000, kienet osservat illi li wiehed izomm ghandu l-oggett *in vendita* mhux agir konsistenti ma azjoni intiza biex thassar dan il-bejgh. Fil-kawza "Buffa et vs Roger Satariano and Sons Ltd", decisa minn din il-Qorti fil-11 ta' Gunju, 1997, intqal li f'kaz ta' hsara jew difett f'oggett mibjugh, *"ix-xerrej ma jistax kapriccosament jew minhabba xi nuqqas da parti tieghu, iwarrab id-drittijiet specifikatament moghtija lilu bil-ligi, u minghajr ma juza r-rimedji preskritti, jaghzel li jzomm il-merkanzija, ghalkemm din tkun difettuza, u wara jirreklama d-danni".*

Il-konvenut, f'dan il-kaz, zamm il-magna ghandu u ghalkemm irrifjuta offerta biex tissewwa l-hsara, ma intimax lill-attur biex jiehu lura l-magna u baqa' ma ha ebda passi biex jikawtela d-drittijiet tieghu.

Il-konvenut donnu qed jippretendi li m'ghandux ihallas il-prezz tal-magna, qabel mal-attur *"jaghmel dak li hu mehtieg biex effettivament igibha tahdem tajjeb"*, izda kif qalet din il-Qorti fil-kawza "Scifo Diamantino vs Meridian Enterprises Co. Ltd", decisa fit-13 ta' Frar, 2003, f'kaz ta' difetti jew hsarat, l-unici rimedji huma dawk li tipprovdi l-ligi, u mhux permess ghax-xerrej li jagixxi billi jitlob l-irrangar jew is-sostituzzjoni tal-parti difettuza.

Fuq kollox, kif spjega l-perit tekniku, il-hsara kienet biss fil-*housing* jew *cover* tal-*gearbox*, u din il-hsara ma kienetx tali li ma tippermettix l-immuntar tal-magna u t-thaddim bi prova tal-istess. Dan il-*cover* seta' facilment jigi msewwi jew mibdul, u l-perit tekniku qies li dawn huma *parts* li wara certu *wear and tear*, normali li jigu msewwija jew mibdula. L-istess opinjoni esprima l-perit tekniku fir-rigward ta' xi *bush* fix-xaft li minnha wkoll ilmenta l-konvenut. Fil-fatt, kif irrelata wkoll il-perit tekniku, mhux normali li magna bhal din tithalla wieqfa minhabba xi tiswijiet minuri. Jidher li l-konvenut kellu xi motiv ulterjuri

ghala ma riedx juza l-magna, u kif qalet din il-Qorti fil-kawza "Russo vs VCIM Co. Ltd", decisa fit-28 ta' Gunju, 2002, meta l-allegat difett ma jkunx ta' certu gravita', ix-xerrej m'ghandux japprofitta ruhu mill-istess biex ma jhallas il-prezz tal-oggett. Ahseb u ara f'dan il-kaz, meta l-ilmenti huma rizultat *"normali"* ta' *wear and tear*, u *kwindi* permessibbli f'kaz ta' bejgh ta' oggett sekonda *man*.

Il-Qorti ma tarax l-anqas, li ghandu jkun hemm xi tnaqqis fil-prezz miftiehem, u dan ghax, kif intwera, darba li x-xerrej zamm ghandu l-oggett u ma ipprofittax ruhu mir-rimedji li taghtih il-ligi, il-prezz kollu patwit irid jithallas. *Kwindi* l-prezz patwit ghal-magna ta' Lm4,583.33c4 irid jithallas mill-konvenut lill-attur.

Fuq il-konsenja tal-irham, jidher li saru zewg konsenji, wahda ta' irham tat-tip *Calacatta*, u l-ohra ta' irham tat-tip *Perlato Classico*. Dwar l-ewwel tip ta' irham, mhux kontestat li l-konsenja saret ghand il-konvenut u intuza minnu f'appalt li wettaq fuq inkarigu ta' terza persuna. Il-konvenut jallega li din it-terza persuna kienet qaltlu li ghal xogholu kien se jhallsu l-attur; il-konvenut ma ivverifikax il-veracita' ta' din l-allegazzjoni ma l-istess attur u qaghad biss fuq dak li qaltlu t-terza persuna. Il-konvenut ma ipproduciex lil dik it-terza persuna biex tixhed, u *kwindi*, fl-isfond ta' kontestazzjoni mill-attur ta' din l-allegazzjoni, l-Qorti ma tarax kif tista' taccetta t-talba tal-konvenut li mill-prezz tal-irham dovut lill-attur ghandu jsir tnaqqis ghax-xoghol li hu wettaq lit-terza persuna. Dan apparti l-fatt, li l-konvenut qatt ma ressaq prova tal-ammont pretiz minnu ghax-xoghol minnu maghmul lil din it-terza persuna. L-irham *in kwistjoni*, kif inghad, gie konsenjat lill-konvenut li accetta l-konsenja tieghu, u, fil-fatt, parti minn din il-konsenja ghada f'idejn il-konvenut li baqa' jzomm l-istess irham fil-mahzen tieghu. *Kwindi*, ghal din il-konsenja, il-hlas relattiv irid isir ukoll mill-konvenut.

Dwar il-konsenja tal-irham tat-tip *Perlato Classico*, il-perit tekniku ikkonstata li nofs din il-konsenja kienet difettuza. Ghal darba ohra, *pero'*, il-konvenut zamm il-merkanzija ghandu u ma ha ebda passi rimedjali kif taghtih il-ligi. Il-perit tekniku indika wkoll li d-difetti fl-irham kienu vizzibbli

u facilment identifikabbli, *pero'*, il-konvenut mhux biss accetta l-konsenja izda baqa, ghal-dawn is-snin kollha, izomm l-merkanzija fil-mahzen tieghu, u minghajr, milli jidher, ma ha certi prekawzjonijiet biex tigi evitata hsara ulterjuri lill-istess irham. Kif dejjem gie ritenut mill-Qrati taghna, jekk il-kompratur, f'kaz ta' difetti li ma jidhrux, ma jkunx iddeduca permezz ta' azzjoni specifika l-azjoni redhibitorja jew l-azjoni aestinatorja fit-termini stabbilit fl-artikolu 1431 tal-Kodici Civili, allura hu ma jistax jallega l-vizzju okkult, permezz ta' eccezzjoni (ara, f'dan is-sens, *oltre* l-gurisprudenza gia kwotata, "Tabone vs Cesareo", decisa minn din il-Qorti fis-27 ta' Jannar, 1965, u "Apex Interiors Ltd. vs Camilleri", decisa mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) fit-2 ta' Gunju, 2003).

Il-konvenut naqas meta, kemm fil-kaz tal-magna tal-irham, kif ukoll fil-kaz tal-irham tat-tip *Perlato Classico*, huwa baqa' jzomm l-oggetti ghandu anke wara li skopra l-hsarat u d-difetti lamentati, u *kwindi* tilef, bl-agir tieghu stess, kull rimedju li seta' kellu fir-rigward. Dan qed jinghad bla hsara ta' cirkustanzi ohra li jdajfu, jekk mhux sahansitra jeskludu ghal-kollox, il-pretensjonijiet tal-konvenuti, u *cioe'*, li ma giex eskluz li l-hsara fil-magna li kienet wahda minima, setghet grat waqt it-traggit mill-*garage* ghal-fabbrika tal-konvenut, u li d-difetti fl-irham kienu, fuq kollox, *"vizzibbli u facilment identifikabbli"*, u, *kwindi*, ma kienux difetti mohbija.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-kawza billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, u wara li tilqa' t-talba attrici tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma ta' Lm5,273.12c4 (hames t'elef, mitejn u tlieta u sebghin lira, tnax il-centezmu u erba' millezmi), bilanc minnu dovut fuq bejgh ta' merkanzija u magna tal-irham lilu konsenjati, bl-imghax legali mit-8 ta' Lulju, 1993 (data tan-notifika ta' din ic-citazzjoni) sal-pagament effettiv.

L-ispejjes tal-kawza jithallsu kollha mill-konvenut.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------